

Intellectuele-eigendomsrechten en de prestaties van ondernemingen in de EU

Analyseverslag op ondernemingsniveau, februari 2021

Samenvatting

Samenvatting

Een van de taken van het Europees Waarnemingscentrum voor inbreuken op intellectuele-eigendomsrechten, onderdeel van het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO), is het leveren van empirisch onderbouwde gegevens over het effect, de rol en de publieke perceptie van intellectuele eigendom in de economie van de Europese Unie (EU). Om die doelstelling te bereiken, voert het Waarnemingscentrum een programma van sociaaleconomische studies uit.

Evenzo geeft het strategisch plan 2023 van het Europees Octrooibureau (EOB) prioriteit aan economische studies om tegemoet te komen aan de toenemende vraag van belanghebbenden om meer bekendheid te geven aan het effect van het Europese octrooistelsel en de ontwikkeling ervan.

In 2013 hebben de twee bureaus een gezamenlijke studie gepubliceerd die een beoordeling gaf van de gecombineerde bijdrage van bedrijfstakken die intensief gebruikmaken van de verschillende soorten intellectuele-eigendomsrechten (IER's) aan de economieën van de EU als geheel en van de afzonderlijke EU-lidstaten. De studie is in 2016 en opnieuw in 2019 geactualiseerd. Een van de belangrijkste bevindingen van de editie 2019 was dat bedrijfstakken die meer dan gemiddeld gebruikmaken van IER's, 29 % van de werkgelegenheid en 45 % van het bbp in de EU bijdroegen, een stijging ten opzichte van de vorige studie in 2016.

Het huidige verslag is een vervolgstudie die de rol van IER's diepgaander onderzoekt door een grote representatieve steekproef van meer dan 127 000 Europese ondernemingen te analyseren om de economische prestaties van bedrijven met IER's te vergelijken met die van bedrijven zonder IER's. In 2015 heeft EUIPO (destijds 'BHIM') een soortgelijke studie uitgebracht waaruit bleek dat bedrijven met IER's hogere inkomsten per werknemer hebben en hogere lonen betalen dan bedrijven zonder IER's. De huidige studie van EOB/EUIPO is een update van de studie van 2015 van EUIPO, waarbij de gegevens en methodologie zijn verbeterd. In tegenstelling tot de eerdere studie, die was gebaseerd op gegevens van 12 lidstaten, omvat deze studie gegevens van ondernemingen in alle 27 lidstaten en het VK.¹

De IER's waarop de studie betrekking heeft, zijn **octrooien**, **merken** en **modellen** (en alle combinaties van deze drie). Auteursrechten, kwekersrechten en geografische aanduidingen, die deel uitmaakten van de studies op het niveau van bedrijfstakken, zijn vanwege hun karakter hier niet meegenomen.² De huidige studie omvat daarentegen zowel Europese als nationale IER's, een belangrijke uitbreiding van de gegevens, en biedt een compleet zicht op de IER-portefeuille van elke onderneming, zowel Europees als nationaal.

De gegevens over de IER-portefeuille van de afzonderlijke bedrijven zijn gematcht met informatie in de commerciële database ORBIS. Deze database bevat financiële en andere informatie over miljoenen Europese bedrijven, die is verzameld uit de registraties en jaarverslagen van bedrijven in de handelsregisters van de lidstaten van de EU. Er wordt in de studie gebruikgemaakt van financiële en andere informatie over bedrijven die formeel zijn geregistreerd als houder van octrooien, merken en/of modellen. Sommige bedrijven die onderdeel zijn van een grotere groepsstructuur, zijn mogelijk

¹ Het VK is op 31 januari 2020 uit de EU getreden. Deze studie betreft echter de periode 2007-2019, toen het VK nog lid was, en omvat dus gegevens van ondernemingen in het VK.

² Auteursrecht wordt niet altijd geregistreerd, en geografische aanduidingen worden niet per afzonderlijke onderneming geregistreerd, zodat hiervoor geen gegevens over houders van IER's per onderneming bestaan. Kwekersrechten zijn onderwerp van een afzonderlijk onderzoeksproject bij EUIPO.

formeel niet de houder van IER's (mogelijk is hun hoofdkantoor formeel de houder), maar maken in hun commerciële activiteiten toch gebruik van IER's.

Er zijn verschillende manieren om de economische prestaties van een bedrijf te meten. Wegens gegevensbeperkingen en de behoefte aan vergelijkingen tussen soortgelijke ondernemingen (die het effect van de ondernemingsgrootte op de statistische resultaten uitsluiten), is '**inkomsten per werknemer**' gekozen als **belangrijkste indicator voor de prestaties van ondernemingen**.

De gegevensverzameling is zo opgezet dat de steekproef representatief is voor de algemene populaties van bedrijven in de EU. Hierdoor wordt het mogelijk de prestaties van de IER-houdende bedrijven te vergelijken met bedrijven zonder IER's, waarbij relevante factoren zoals land, sector of bedrijfsomvang worden gecontroleerd. Voor zover we weten, is de dekking van de gegevensverzameling aanzienlijk groter dan die van enige andere soortgelijke gegevensbron die momenteel beschikbaar is, zodat uit een voldoende grote steekproef robuuste en representatieve conclusies kunnen worden getrokken.

Er worden geen beleidsaanbevelingen gedaan, omdat dat buiten het bestek van de studie valt. De studie levert daarentegen bewijsmateriaal dat door beleidsmakers kan worden gebruikt in hun werk en dat als basis kan dienen voor meer bewustmaking ten aanzien van intellectuele eigendom van het Europese publiek in het algemeen, met name MKB/KMO's.

Methodologie

De gegevens zijn geanalyseerd met twee typen methoden.

Allereerst zijn **beschrijvende statistieken** opgesteld om de verschillen tussen bedrijven met en zonder IER's op het punt van economische kenmerken te illustreren. De verschillen zijn getoetst op statistische significantie. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van deze analyse gepresenteerd.

In hoofdstuk 5 worden de bevindingen van een **econometrische analyse** van de gegevens weergegeven. Het maakt een diepgaand onderzoek van het verband tussen het houderschap van IER's en de economische prestaties van ondernemingen mogelijk. Hoewel causaliteit in de strikte zin van het woord niet op basis van de beschikbare gegevens kan worden bewezen, stelt een econometrische analyse de onderzoekers in staat om enkele aanvullende factoren te controleren die van invloed zijn op de economische prestaties en om het verband tussen het houderschap van IER's en bedrijfsprestaties te 'isoleren'. De analyseresultaten wijzen duidelijk op het bestaan van een systematisch, positief verband tussen het houderschap van IER's en de economische prestaties op het niveau van afzonderlijke bedrijven.

Belangrijkste bevindingen

Tabel E1 toont een overzicht van de belangrijkste financiële variabelen voor de meest recente jaren in de steekproef.

Tabel E1: Gemiddelde waarden van geselecteerde variabelen per IER-houderschap, 2015-2018

		Aantal werknemers	Inkomsten per werknemer (000 EUR/jaar)	Loon per werknemer (000 EUR/jaar)
Niet-IER-houders		5,1	148,6	29,8
IER-houders	Alle IER's	13,5	178,6	35,6
	% verschil in vergelijking met niet-houders	163,8 %	20,2 %	19,3 %
	Octrooihouders	28,7	202,4	45,5
	% verschil in vergelijking met niet-houders	460,1 %	36,3 %	52,6 %
	Merkhouders	13,5	179,6	35,0
	% verschil in vergelijking met niet-houders	164,3 %	20,9 %	17,4 %
	Modelhouders	29,1	196,3	38,7
% verschil in vergelijking met niet-houders	467,9 %	32,2 %	29,7 %	

Opmerking: De cijfers zijn gebaseerd op beschikbare observaties van 127 199 bedrijven. Alle verschillen zijn statistisch significant vanaf 1 %. De groep 'Alle IER-houders' wordt gedefinieerd als een groep bedrijven die houder zijn van ten minste één octrooi, merk of model, of een willekeurige combinatie hiervan. De groepen 'Octrooihouders', 'Merkhouders' en 'Modelhouders' worden gedefinieerd als bedrijven die houder zijn van ten minste één van de genoemde IER's. Omdat veel bedrijven houder zijn van een combinatie van de drie, vertonen de houders van de verschillende IER's overlap.

Zoals in tabel E1 wordt aangegeven, zijn bedrijven met IER's over het algemeen groter dan bedrijven zonder IER's, gemeten naar het aantal werknemers (13,5 vs. 5,1 werknemers gemiddeld). Om deze reden worden economische prestatiegegevens zoals inkomsten, winst en lonen per werknemer weergegeven.

Bedrijven met IER's hebben derhalve gemiddeld 20 % meer inkomsten per werknemer dan bedrijven die geen IER's hebben. Wat afzonderlijke IER's betreft, is de prestatiebonus voor bedrijven met IER's 36 % voor octrooien, 21 % voor merken en 32 % voor modellen.

In tabel E1 is tevens te zien dat bedrijven met IER's gemiddeld 19 % hogere lonen uitbetalen dan bedrijven zonder IER's. Hierbij hangt het effect vooral samen met het houden van octrooien (53 %), gevolgd door modellen (30 %) en merken (17 %). Zowel wat inkomsten per werknemer als betaald loon betreft, zijn octrooien, vergeleken met merken en modellen, het IER-type dat gemiddeld de hoogste beloning genereert voor bedrijven en hun werknemers. Dit komt tevens overeen met de resultaten van de studie naar de bijdrage per bedrijfstak aan intellectuele eigendom (EOB/EUIPO, 2019), waarin werd gekeken naar de bijdrage van bedrijfstakken die intensief gebruikmaken van intellectuele-eigendomsrechten aan de economie van de Europese Unie op het gebied van bruto binnenlands product, werkgelegenheid, lonen en internationale handel. In die studie bleek ook dat octrooi-intensieve bedrijfstakken de hoogste bonussen kennen.

In tabel E2 is te zien dat de meest IER-intensieve sectoren zijn: informatie en communicatie, waar 18 % van de bedrijven IER's houdt, gevolgd door productie, waar 14 % van de bedrijven IER's houdt, en andere dienstverlenende activiteiten (14 %). Ook bedrijven in de professionele dienstverlening ('vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten') maken relatief veel gebruik van IER's (13 % van dergelijke bedrijven houdt IER's).

Aangezien MKB/KMO's in de steekproef (evenals in de populatie van Europese bedrijven) veruit in de meerderheid zijn, vertoont de algehele verdeling van IER-houders over de landen overeenkomst met de resultaten voor MKB/KMO's. De kans om een bedrijf met IER's aan te treffen is het grootst in Malta, Portugal, Cyprus, Duitsland, Oostenrijk, Spanje, Frankrijk, Polen en het VK. In die landen houdt meer dan 10 % van alle MKB/KMO's ten minste een van de drie IER's.

Tabel E2: Top 10 van NACE-categorieën³ met de meeste IER's

NACE-sectie	IER-houderschap (%)
J: Informatie en communicatie	17,67
C: Industrie	14,42
S: Overige diensten	14,4
M: Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	12,97
N: Administratieve en ondersteunende diensten	10,66
E: Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	9,6
G: Groot- en detailhandel, reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	8,95
D: Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	5,9
L: Exploitatie van en handel in onroerend goed	5,75
I: Verschaffen van accommodatie en maaltijden	5,51

Opmerking: De tabel toont het aandeel IER-houders binnen de totale populatie van bedrijven die elke NACE-sectie vertegenwoordigen. De tabel bevat alleen NACE-secties waarvan de steekproef minimaal honderd bedrijven bevat.

³ NACE ("Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne") is in 1970 vastgesteld als door de Europese Commissie gehanteerde classificatie van economische activiteiten. De huidige rechtsgrondslag is Verordening (EG) nr. 1893/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 tot vaststelling van de statistische classificatie van economische activiteiten NACE Rev. 2.

De econometrische analyse die in hoofdstuk 5 wordt gepresenteerd, maakt het mogelijk om het effect van IER-houderschap te isoleren van andere factoren, zoals de omvang van het bedrijf of de landen en sectoren waarin het actief is. De resultaten, die zijn samengevat in tabel E3, bevestigen het positieve verband tussen IER-houderschap en economische prestaties: de inkomsten per werknemer zijn bij IER-houders 55 % hoger dan bij niet-IER-houders. Dit kan beschouwd worden als een van de belangrijkste uitkomsten van deze studie.

Bovendien blijkt uit deze analyse dat dit verband met name in midden- en kleinbedrijven (MKB/KMO's) duidelijk naar voren kwam.⁴ De MKB/KMO's met IER's hebben bijna 68 % meer inkomsten per werknemer dan MKB/KMO's zonder enig IER. Hoewel het grootste gedeelte van de MKB/KMO's in Europa geen IER's houdt, genereren de MKB/KMO's die dat wel doen aanzienlijk meer inkomsten per werknemer. Wat grote bedrijven betreft, hebben IER-houders 18 % meer inkomsten per werknemer dan niet-houders. Uit deze analyse blijkt dat bijna zes op de tien grote bedrijven in Europa IER's houden. Het verband met hogere inkomsten per werknemer is echter minder sterk dan bij MKB/KMO's.

Tabel E3: Voornaamste resultaten van de econometrische analyse

	Verskil in inkomsten per werknemer tussen IER-houders en niet-IER-houders
Grote bedrijven	+18 %
MKB/KMO's	+68 %
Totaal	+55 %

Opmerking: Gebaseerd op waarnemingen van in totaal 120 983 bedrijven. De verschillen zijn statistisch significant met een betrouwbaarheidsniveau van 99 %.

Uit de econometrische analyse in hoofdstuk 5 blijkt tevens dat een toename van de prestaties van een bedrijf afhangt van het type IER en de combinatie van IER's. De grootste toenames in inkomsten per werknemer hangen samen met bedrijven die houder zijn van merken en modellen en van bedrijven die houder zijn van octrooien, merken en modellen, met een prestatiebonus van respectievelijk 63 % en 60 %. Bedrijven die houder zijn van alleen octrooien, hebben 43 % hogere inkomsten per werknemer, houders van alleen merken 56 %, houders van alleen modellen 31 %, houders van octrooien en merken 58 %, en houders van octrooien en modellen 39 %.

Bespreking en conclusies

De analyse die in deze studie wordt gepresenteerd, bevestigt dat er een sterk positief verband bestaat tussen het houderschap van verschillende soorten IER's en de prestaties van bedrijven, gemeten naar de inkomsten per werknemer en de gemiddelde lonen. Deze bevinding stemt overeen met de studie van 2015 en met de studies over bijdragen aan intellectuele eigendom op sectorniveau en de studie van 2019 van snelgroeiende ondernemingen, waarin een positief verband werd geconstateerd tussen de IER-activiteit van een bedrijf en de kans op het realiseren van snelle groei in de volgende jaren (EOB/EUIPO, 2019).

⁴ In artikel 2 van de bijlage bij de Aanbeveling van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (2003/361/EG) worden kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) gedefinieerd als bedrijven waar minder dan 250 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet 50 miljoen EUR of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen EUR niet overschrijdt.

Net als bij alle andere statistische analyses moeten deze resultaten met de nodige omzichtigheid worden geïnterpreteerd. Uit deze resultaten kan niet met zekerheid worden afgeleid dat het stimuleren van bedrijven om meer gebruik van IER's te maken ertoe zal leiden dat hun bedrijfsprestaties verbeteren. Deze studie toont aan dat er een positief verband bestaat tussen het houden van IER's door bedrijven en de prestaties van die bedrijven (gemeten naar de inkomsten per werknemer). Mogelijk bestaan er diverse mechanismen die ervoor kunnen zorgen dat het verband tussen het houderschap van IER's en bedrijfsprestaties werkt. Op basis van de beschikbare gegevens kunnen dergelijke mechanismen echter niet uit deze analyse worden opgemaakt.

Het positieve verband tussen houderschap van IER's en economische prestaties is met name sterk voor MKB/KMO's. Tegelijkertijd is minder dan 9 % van de MKB/KMO's in de steekproef houder van een van de drie intellectuele-eigendomsrechten die in de studie aan de orde komen. Waarom dit cijfer zo laag is, wordt onderzocht in de EUIPO-enquête van Europese MKB/KMO's (EUIPO, 2019). Uit deze studie (evenals uit de eerdere editie van 2016) blijkt dat MKB/KMO's onder meer te kampen hebben met gebrek aan kennis over IER's, de perceptie dat registratieprocedures complex en kostbaar zijn, en de hoge kosten die gepaard gaan met het handhaven van deze rechten, wat met name voor MKB/KMO's een last is (EUIPO, 2017). Gegeven deze omstandigheden en het belang van MKB/KMO's in de Europese economie, nemen het EOB en EUIPO als IER-bureaus maatregelen om deze zorgen aan te pakken teneinde Europese MKB/KMO's in staat te stellen hun innovatie en intellectuele eigendom ten volle te benutten, in verband met het strategische plan 2023 van het EOB, het strategische plan 2025 van EUIPO, door middel van het MKB/KMO-programma, en de MKB/KMO-strategie van de Europese Commissie die begin 2020 is opgesteld (EC, 2020).